

Raimon Obiols

Juan-Ramón Capella, a tall d'exemple

Juan-Ramón Capella va morir abans d'ahir. Recordo haver coincidit amb ell a les primeres reunions setmanals que es feien a casa de Josep Andreu i Abelló i que desembocaren en la constitució de la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya (d'on sorgí després la iniciativa de crear l'Assemblea de Catalunya). Capella era aleshores un comunista organitzat en el PSUC.

En aquelles reunions es trobaren amb un propòsit unitari comú (per primera vegada des de feia dècades), els cinc principals grups polítics de la clandestinitat antifranquista (Esquerra, Front Nacional, Moviment Socialista, PSU, Unió Democràtica). En els conciliàbuls preliminars, l'objectiu era, lògicament, desfer recels (el PSUC era aleshores el grup més potent). Crear confiança mútua requeria cautela, comportava circumloquis, convencions i sobreentesos; i —sobretot— insistències i reiteracions.

Dir que en aquelles conversacions Capella s'hi trobava com el peix a l'aigua seria mancar a la veritat. En alguns moments jo me'l mirava i m'havia d'esforçar a no somriure. Aquell savi professor de filosofia del dret, deixeble i amic del filòsof Manuel Sacristán, m'apareixia, quan sentia segons què, com un bussejador a pulmó amb problemes d'apnea. Potser exagero, però no gaire; diguem que era evident que aquelles reunions polítiques, tan lentes i reiteratives, tan riques en vaguetats i circumloquis, a Capella li resultaven més o menys exasperants. (El seu llibre de memòries, [Sin Ítaca](#), en dona pistes).

En canvi, el seu aleshores camarada Antoni Gutiérrez Díaz, que era un apassionat de la pesca amb canya, mostrava indefectiblement la seva paciència, que semblava infinita. Em sembla que remarcar aquest contrast no és anecdòtic, sinó significatiu d'un problema encara irresolt, com posen avui de manifest les peripècies entre Sumar i Podemos, amb les seves potencialment desastroses conseqüències. Em refereixo al problema de la pràctica política de les esquerres «alternatives»; a les seves dificultats, aparentment insuperables, per a bastir els instruments d'una bona política organitzada i aconseguir la implicació activa i mínimament còmoda de gent amb caràcters i opinions diferents.

Aquests dies, mogut per l'impacte de la mort de Juan-Ramón Capella, he rellegit un text titulat «[La filosofia segons Manuel Sacristán Luzón](#)», de Maria Rosa Borràs, publicat el 2004 (amb ella jo també havia col·laborat en el *sottogoverno* més operatiu, de declaracions, comunicats i butlletins ciclostilats, de la Coordinadora de Forces Polítiques).

Deia Borràs en aquell article, a propòsit de l'activitat política organitzada de Sacristán durant el franquisme (i crec que aquesta observació pot aplicar-se a Capella): «Em sembla indiscutible que Sacristán —com d'altres en aquells anys— es va implicar en política amb un esperit antipolític, amb l'esperança de poder acabar amb les formes tradicionals de fer i d'entendre la política. És una postura que parteix del principi de la reducció de la política a l'ètica. I, a més a més, que considera que aquesta reducció o transposició té uns límits molt precisos que no poden traspassar-se sense transgredir l'essència de l'impuls inicial ètic pel qual s'ha admès la necessitat d'implicar-se en política».

«Bona part de “teories polítiques”», seguia dient Borràs, «presenten un caràcter de reconciliació amb la realitat, malgrat que aquesta contradigui (o obstaculitzi) els continguts d'allò pensat com a possible des de la idealitat. Gairebé sempre contenen un element de pacificació de les consciències i de recomanacions de paciència i d'acceptació de mediacions. Per això els són intrínseques les actituds pragmàtiques (més que no realistes) i de pensament estratègic (sobre els mitjans) a l'hora d'intervenir en el camp polític pràctic i sobretot en el camp de les discussions teòriques. Difícilment podem encabir en aquest marc Sacristán, tot i l'extensió i importància del component polític de les seves preocupacions i reflexions».

«Probablement», concloïa Borràs, «amb la distància d'avui, aquesta actitud pot considerar-se ingènua». Potser alguns poden pensar-ho, que és una ingenuïtat. Jo no ho comparteixo. Ben al contrari: em sembla que aquesta qüestió representa un nus a la vegada essencial i irresolt, perquè aquests «límits molt precisos que no poden traspassar-se» no són sempre fàcils de precisar, i perquè substituir «les formes tradicionals de fer i d'entendre la política» per una manera nova, fins al moment tampoc es mostra precisament fàcil. «*Chassez le naturel et il revient au galop*», es pot dir, veient la paràbola podemita i altres drames anteriors de l'esquerra.

Alguna vegada, en els anys de la clandestinitat, vaig ser al domicili familiar de Juan-Ramón Capella, al carrer Muntaner de Barcelona (on ha mort, segons he llegit). Tinc el record que al seu despatx, ple a vessar de papers, carpetes i llibres, tenia aleshores emmarcades a la paret les [Tesis sobre Feuerbach](#) de Karl Marx. L'onzena d'aquestes tesis és la més recordada: «Els filòsofs s'han limitat a interpretar el món de diverses maneres; del que es tracta és de transformar-lo».

És un objectiu que segueix vigent i, veient les coses que passen, cada vegada més vital i urgent («Hem de reconèixer que les nostres capacitats i les nostres necessitats naturals són capaces d'expansionar-se fins a l'autodestrucció. Hem de veure que som biològicament l'espècie de la *hybris*, del pecat original, de la supèrbia, l'espècie exagerada», va escriure Sacristán, i Capella ho hauria subscript)

Ens caldria desfer aquest nus gordià que entortolliga des de sempre les relacions i els límits entre ètica i política, i probablement no ho podrem fer. Però potser podríem establir unes clàusules provisionals, de compromís, basant-nos en aquesta constatació de Max Weber: «La política significa perforar lentament i profundament unes taules dures, amb passió i amb distanciament alhora. És completament cert, i tota l'experiència històrica ho confirma, que no s'aconseguiria el possible si al món no s'hagués recorregut a l'impossible una vegada i una altra».

Ens cal establir un pacte o aliança contra la pastisseria cínica i el sincretisme confusionari de la política ultraprofessionalitzada, d'una banda; i, de l'altra, contra el rigorisme ètic absolut, d'arrel

kantiana[1] dels que, des de l'esquerra, abonen l'antipolítica. Potser, en el fons, la qüestió necessària i a resoldre amb urgència és evitar que les giragonses de la política, amb les seves decepcions recurrents, portin a l'escepticisme o a la misantropia.

No ha estat el cas, en l'extraordinària trajectòria de Juan-Ramón Capella, el «pelotari incansable». Fins a l'últim moment va ser crític amb els socialistes (a vegades semblava que veia en la socialdemocràcia el mal absolut); però valorava de manera contrastada el govern de coalició de progrés (suspès pel que fa a Ucraïna i al Sàhara Occidental, aprovat per les seves polítiques econòmico-socials) i demanà votar-lo, [en un dels seus últims articles](#) a *mientras tanto*, el mes de juny passat.[2]

[Fuente: [L'Hora](#)]

1. Charles Péguy, que tants errors polítics va cometre (volia guillotinar Jaurès per «polític», i pacifista) va dir, entre altres coses justes, que «el kantisme té les mans pures, però no té mans. I nosaltres, les nostres mans amb durícies, amb nusos, les nostres mans pecadores, a vegades les tenim plenes» («Le kantisme a les mains pures, mais il n'a pas de mains. Et nous, nos mains calleuses, nos mains noueuses, nos mains pécheresses, nous avons quelquefois les mains pleines»). Encara avui donem voltes als dilemes de la controvèrsia entre Kant i Benjamin Constant sobre l'exigència de veracitat i les seves conseqüències. (El 1797, Constant publicà un text alertant del perill dels grans principis aplicats a tort i a dret on, sense esmentar Kant, criticava que un filòsof alemany afirmés que havies de dir la veritat «fins i tot a un assassí que et demana si un amic teu, perseguit per ell, s'amaga a casa teva». En un opuscle de resposta, Kant reafirmà que l'imperatiu de veracitat és absolut i sempre exigible, siguin quines siguin les conseqüències). ?
2. Escrivia Juan-Ramón Capella a *mientras tanto*, [juny de 2023](#): «El nostre vot està, d'una banda, exigit, ja que no votar i no votar a l'esquerra tindria com a resultat un país per exiliar-se, però també segrestat perquè no podem fer racionalment res més. No obstant, una cosa és clara: la política keynesiana, i en favor dels menys afavorits, del govern encapçalat avui pel PSOE ha de prosseguir. Cal insistir que la gestió econòmica i els resultats són els millors d'Europa. Les pensions s'han reavaluat, el salari mínim ha pujat, l'atur registrat dona les millors xifres en molts anys... La gestió del govern de Sánchez ha estat en general positiva en aquests àmbits. Ha de continuar: s'ha d'aprovar una nova llei d'habitatge i s'ha de construir l'habitatge públic compromès. S'ha de continuar apostant per polítiques de canvi ecològic, que són una necessitat urgent. Sumar és una necessitat». ?